
PhDr. Natália Beharková

Katedra ošetrovatelství

LF MU Brno

nbehar@med.muni.cz

Podzim 2018

Požadavky pro ukončení

- zápočet 1 kr.
- podmínky splnění:
 - aktivní podíl na výuce
 - průběžné plnění zadaných úkolů/testů
 - 75% účast na výuce
 - splnění kritérií zápočtového test

Literatura:

- *Ošetřovatelství*. Edited by Ilona Plevová. 1. vydání. Praha: Grada, 2011. 223 stran. ISBN 9788024735580.
- PAVLÍKOVÁ, Slavomíra. *Modely ošetřovatelství v kostce*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. 150 s. ISBN 8024712113
- E-learning IS MU

Historické období ošetrovatelství

- neprofesionální
 - charitativní
 - profesionální
-

Neprofesionální ošetrovatelství

- historicky nejdelší

vnitřní potřeba pečovat o sebe, své zdraví a zdraví svých blízkých → souvislost s přežitím jedince, rodiny i sociální skupiny

ženy – generační předávání vědomostí –
ošetřování P/K v domácnosti – přírodní
zdroje

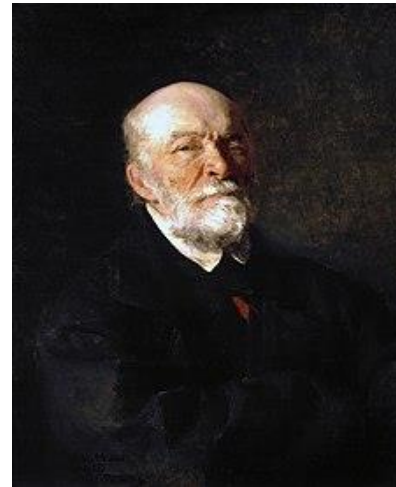
Charitativní ošetřovatelství

- vývin spolu s křesťanstvím
 - péče orientovaná na specifickou skupinu lidí – nemocných, chudých, opuštěné děti, jedinci odkázaní na pomoc jiných
 - saturace základních potřeb života
 - zakládání mnišských řádů, klášterů, útulků, hospitálů a nemocnic
-

Profesionální ošetrovatelství

- s rozvojem medicíny, jejím vzděláváním a vznikem nemocnic

- Nightingale F.
- Pirogov N. I.
- Dunant A.

1864 Mezinárodní organizace Červeného kříže

1899 Mezinárodní rada sester ICN (International Council of nurses)

Vývojové linie

- laická péče
- charitativní péče
- organizovaná péče – *základy přinesli křesťanské ošetrovatelské řády, špitály při klášterech*
- profesionální péče

Faktory ovlivňující vývoj

- ❑ kulturní tradice
- ❑ vliv náboženství (zakládání špitálů)
- ❑ vědecké objevy, rozvoj medicíny
- ❑ sociální faktory a celkový stav zdraví obyvatel
- ❑ politické faktory a války
- ❑ ekonomické faktory
- ❑ významné osobnosti, jejich nadšení, elán a osobní nasazení

Začátky ošetrovatelství v ČR

- 10. století – vláda knížete Boleslava 935-967
- Na území Prahy vznikají první hospice (útulky pro chudé, nemajetné, nemocné osoby – civilní sestry poskytovaly charitativní pomoc v saturaci základních potřeb
- Náboženské řády a kongregace – pomoc trpícím a potřebným → zakládání špitálů (1. špitál v Týně – tč Staroměstské náměstí, o 12 osob pečovalo 7 žen)

Týnský dvůr (Ungelt)

na konci devatenáctého století

Týn **ohrada**, ohrazené místo
Ungelt **povinné clo**

Začátky ošetřovatelství v ČR

10. století

- **Svatá Anežka Česká (Přemyslovna)**
- dcera Přemysla Otakara I a druhé manželky Konstancie Uherské
- mladší sestra Václava II

* 1211- † 1282 **patronka českého ošetřovatelství**

r. 1233 - *klášter sv. Hatale i špitál*

12.11. 1989 svatořečení

První žena, která:

- založila mužský řád,
- český ošetřovatelský řád
- Založila špitální bratrstvo – papežem uznáno

za samostatný ošetřovatelský řád Řád křižovníků s červenou hvězdou

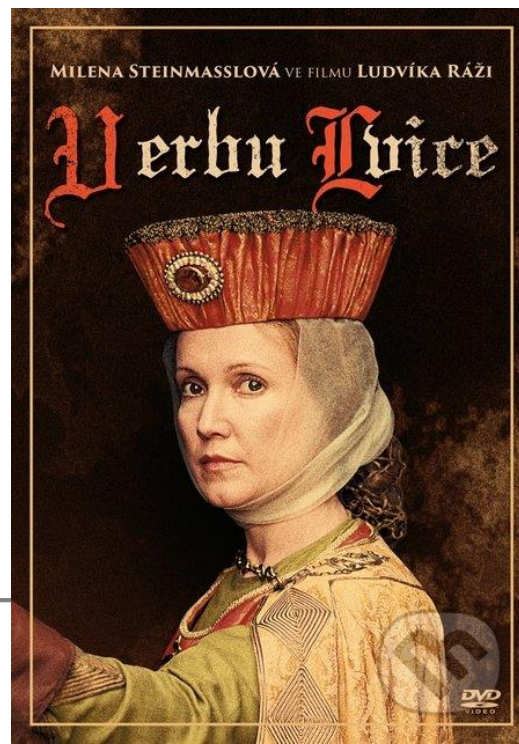
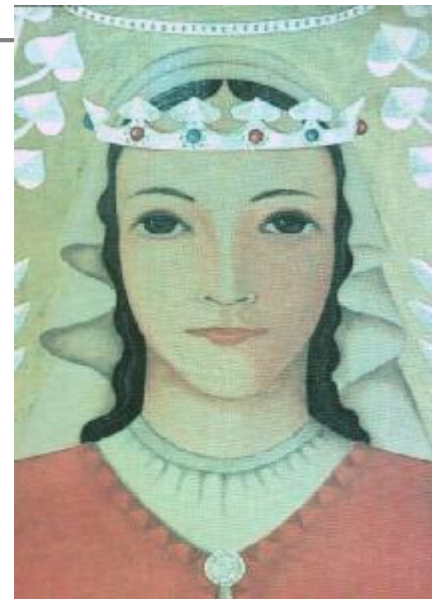

Vypracovala účelný systém a konkrétní pravidla pro ošetřování nemocných
Celý život zasvětila péči a pomoci o chudobné a nemocné.

Začátky ošetřovatelství v ČR

■ Svatá Zdislava (z Lemberka)

- 1220- † 1252
- česká šlechtična a zakladatelka klášterů a špitálů
- v roce 1907 byla prohlášena za blahoslavenou a roku 1995 papežem Janem Pavlem II. za svatou

Začátky ošetrovatelství v ČR

Eliška Přemyslovna –

dcera českého a polského krále Václava II. a Gut Habsburské,
manželka Jana Lucemburského a česká královna

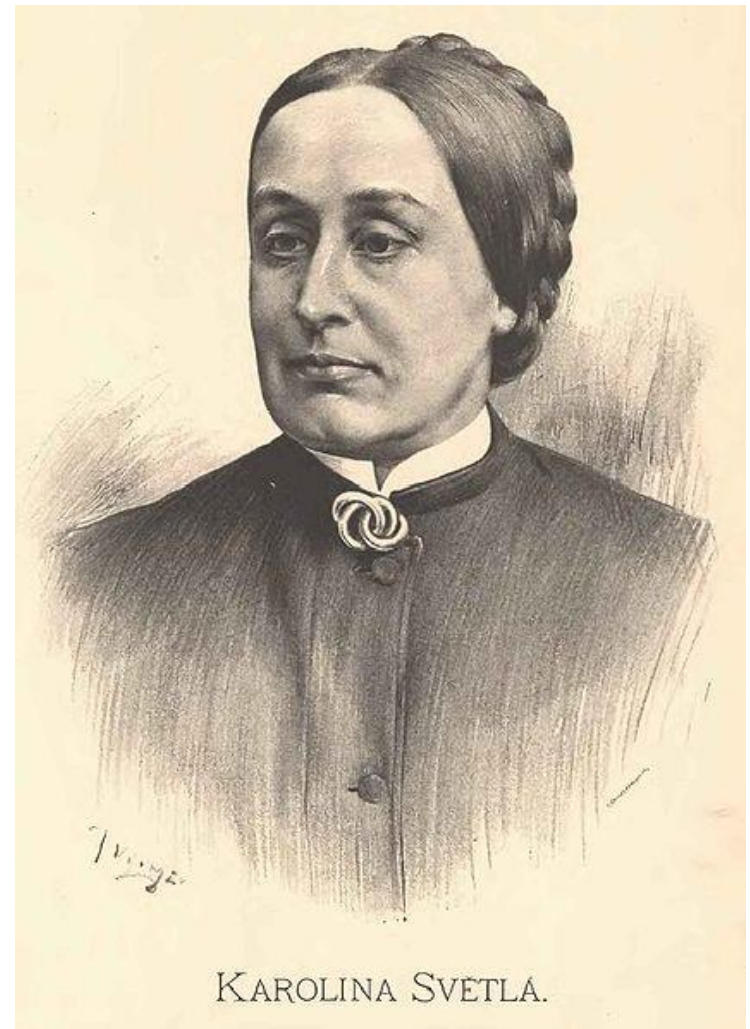
r. 1317 - *klášter Hortus regia, tvrz s věží (klášter u sv. Anny)*

Karolína Světlá

24. února 1830 - 7. září 1899

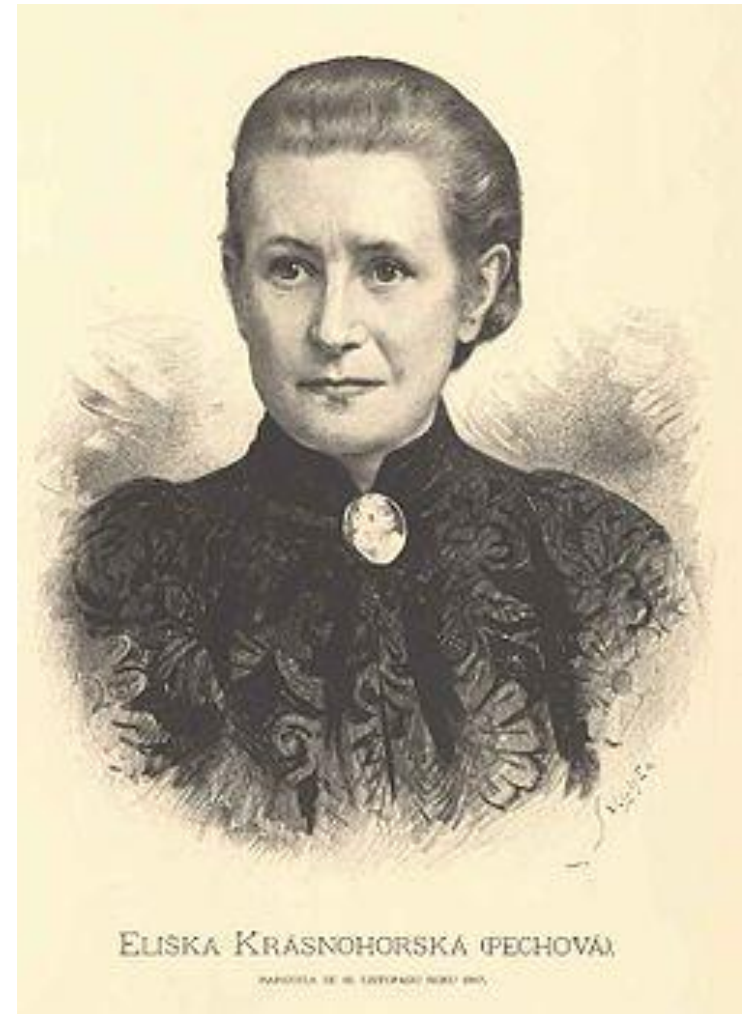
- Johanna Rottová
- česká spisovatelka, věnovala se emancipačnímu hnutí – zlepšení sociálního postavení žen a dívek
- 1871 – založení Ženského výrobního spolku – opatřit práci nemajetným ženám (nejčastěji vdovy po vojácích rakousko-pruské války) → zřízení obchodní a průmyslové školy a kurzy pro vychovatelky a ošetřovatelky
- svým smýšlením ovlivnila vznik 1. ošetřovatelské školy

Eliška Krásnohorská

18. listopadu 1847 - 26. listopadu 1926

- Alžběta Pechová
- Básnířka, spisovatelka, překladatelka
- založení 1. dívčího gymnázia Minerva (1890)
- s K. Světlou přispěla ke vzniku 1. oše. školy

PhDr. Alice Masaryková

3. května 1879 Vídeň – 29. listopadu 1966, Chicago, USA

- veřejná činitelka, bojovala za zlepšení sociální situace a vzdělávání žen
- založila Československý červený kříž (1919) – 20 let byla jeho předsedkyní, za jejího působení vyvíjela organizace rozsáhlou zdravotnickou, charitativní a sociální činnost.
- angažovala se v ošetrovatelském školství, založila Českou ošetrovatelskou školu, aktivně podporovala vzdělávání ošetrovatelek a financování školy,
- její zásluhou přijely do Prahy v roce 1920 tři americké sestry (pomáhaly vybudovat na vysoké úrovni ošetrovatelskou školu v Praze)
- 1. česká ošetrovatelská škola byla po mnoho let zdrojem dobře vzdělaných diplomovaných sester nejprve pro Všeobecnou nemocnici v Praze, později pro další zdravotnické služby v nemocniční i v komunitní péči na celém území republiky.

S pražskou ošetrovatelskou školou byla spjata po celý život - pravidelně se účastnila sjezdů absolventek, předávání diplomů a dalších významných událostí až do r. 1948, kdy byla nucena odejít do ústraní.

Doc. PhDr. Marta Staňková, CSc.

12. únor 1938 Boskovice - 13. říjen 2003

- 1953 studovala na SZŠ ve Svitavách, po maturitě a snaze studovat LF se zaměstnala jako zdravotní sestra, po 3 letech byla vyslána na 1 rok studovat Vyšší oše. školu v Praze, po návratu začala na SZŠ učit jako sestra instruktorka (pg. dráha) začala již dálkově studovat obor péče o nemocné – psychologie na Karlově univerzitě
- 1968 oddělení péče o nemocné III. Interní klinika Všeobecné fakultní nemocnice 30 let
- Po pádu komunistického režimu – pracovala v mezinárodních sesterských organizacích, zasloužila se o informovanost českých sester o moderních trendech v ošetřovatelství
- Rozvoj oše. vzdělávání, autorka koncepce ošetřovatelství v ČR, zajímala se o historii ošetřovatelství
- Rozvoj ošetřovatelství chápala jako „nutný prostředek ke zkvalitnění péče o pacienta, partnerství a týmovost práce všech zdravotnických profesí.“
- Za celoživotní práci byla oceněna Sestra roku 2001

Školství v ČR pro vzdělávání sester

- První česká ošetrovatelská škola – r. 1874 PRAHA (PRVNÍ V RAKOUSKO-UHORSKU), trvání 7 LET
- Česká (zemská) škola pro ošetřování nemocných při Všeobecné nemocnici v Praze – r. 1916
- 1920 Česká zemská škola pro oše. nemocných na 10 let pod správu ČSČK (Miss M. G. Parsons + 2 další americké sestry (zásluha A. Masarykové) začátek koncepce výuky a výchovy ošetrovatelství 1931 přejmenování Česká státní ošetrovatelská škola v Praze
- r. 1922 ošetrovatelská škola pro dětské sestry Praha – Krčí nemocnice Ochrany matek a dětí
 - délka studia: 1 rok - ↓ zájem = půlroční
- sociální postavení sester:
 - ↓ příjem, bydlení a strava v nemocnici,
 - v době osobního volna – propustky z nemocnice,
 - pracovní doba 70 – 90 hod/týden,

Vývoj zdravotnického školství v letech 1948 – 1960

- Zákon č. 95/1948 o jednotné škole
- Zákon č. 103/1951 o jednotné léčebně preventivní péči
- r. 1951 – 3 roky, 11 oborů SZP
- r. 1953 školy do působnosti ministerstva zdravotnictví
- 1956/1957 – abiturientské studium

Vysokoškolské vzdělávání sester

- r. 1960 vznik VŠ studia pro sestry při III. interní klinice. 1. LF UK v Praze (dálkové)
 - r. 1981 (denní)
 - r. 1987 – jednooborové dálkové

 - vstup do EU – změny ve vzdělávání a legislativě
-

VLIV HOPE

- r. 1990 monitorování situace, výsledky
 - zásadní obsahové změny, důraz kladen na společensko vědní předměty, rozšíření psychologie, komunikace, psychologie, etiky
 - r. 1991 září Modra – vzorový kurz
-

VLIV HOPE

- r. 1992/1993 – změna v obsahu a ve struktuře vzdělávání jednotlivých oborů SZP
 - ŽS – porodní asistentka
 - zánik DS + ZS, vznik VS (4leté +2leté PKS)
 - vznik SIP, PSP
 - RP – ergoterapeut, fyzioterapeut
 - zubní technik
 - dentální hygienistka
-

VLIV HOPE

- 1992/93 zahájení bakalářských studií ošetřovatelství na LF
 - Zákon č. 138/1995 Sb. o soustavě základních a středních škol
 - 1. 9. 1996 – 35 SZŠ otevírá DVS, DDS, DPA
(později DSIP, DSPP, DZZ)
 - 1. 10. 1996 Kompetenční zákon převádí zdravotnické školy pod MŠMT
 - 9. 4. 1998 Koncepce českého ošetřovatelství
 - 1. 9. 2000 vznik odboru ošetřovatelství na MZ ČR (www.mzcr.cz)
 - Evaluační mise EU – duben 2002
-

Studijní program: Ošetrovatelství, obor: všeobecná sestra, porodní asistentka

■ 2001/2002

Jihočeská univerzita, České Budějovice,
Ostravská univerzita, Ostrava

■ 2002/2003

3. LF UK Praha, LF MU Brno, LF PF Olomouc,
Soukromá vysoká škola Dr. Ilony Mauritzové v Plzni,
Pardubická univerzita, Pardubice
VZŠ Duškova, Praha

Další vzdělávání sester

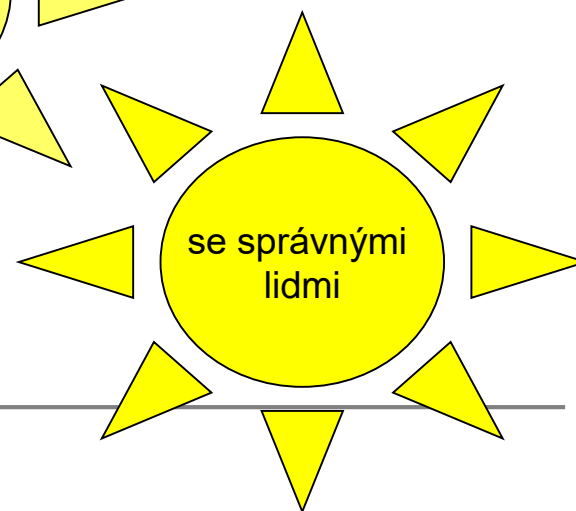
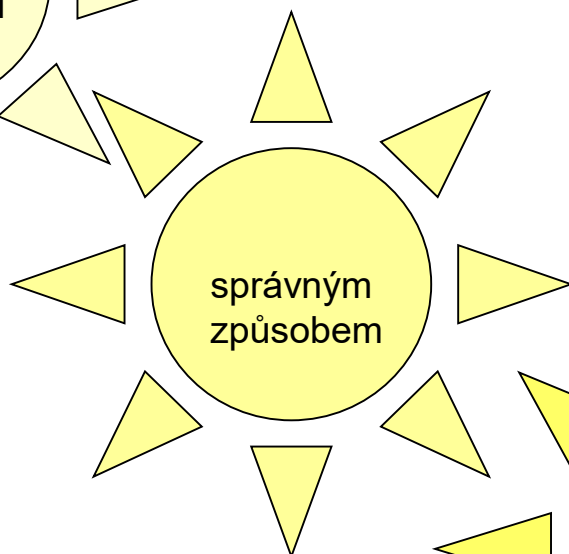
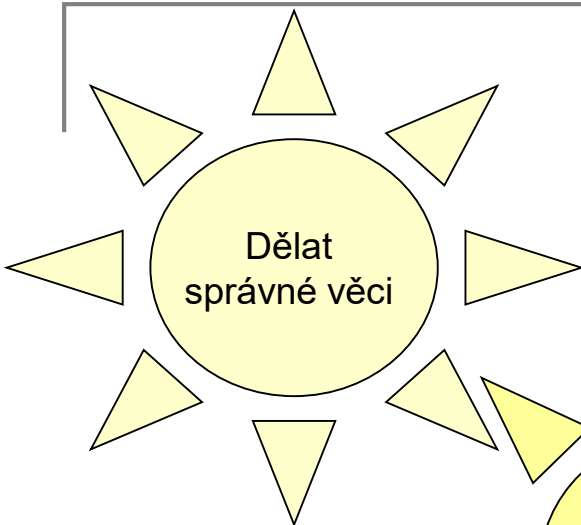
- r. 1960 Střediska pro další vzdělávání SZP
 - r. 1963 Ústav pro další vzdělávání SZP (ÚDV SZP)
 - r. 1986 Institut pro další vzdělávání SZP (IDV SZP)
 - r. 1991 Institut pro další vzdělávání pracovníků ve zdravotnictví (IDVPZ)
 - r. 2003 Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů (NCO NZO)
-

Vstup ČR do EU

1. 4. 2004 - Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů

(zákon o nelékařských zdravotnických povoláních)

Ošetřovatelství

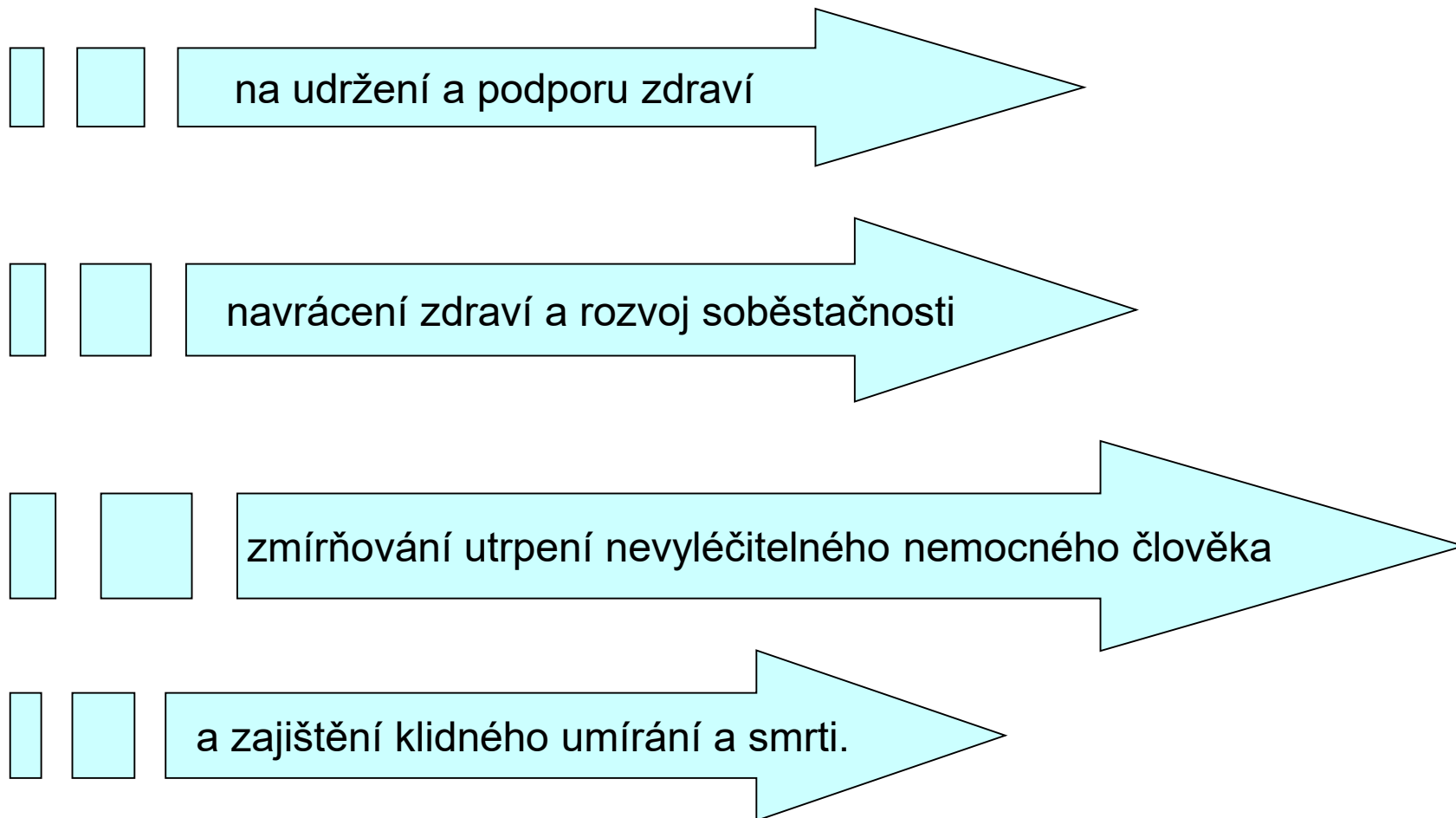

Ošetřovatelství

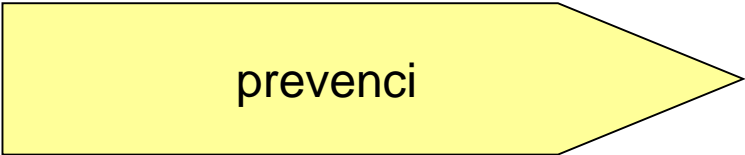
je samostatná vědná disciplína

Ošetřovatelství je zaměřeno

Ošetrovatelství se podílí na

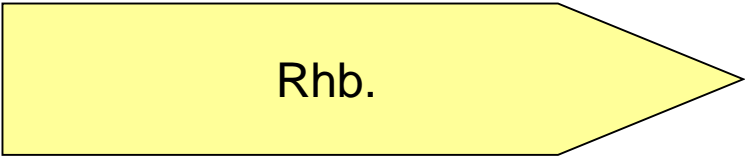
prevenci

Dg.

Th.

Rhb.

Cíle ošetrovatelství

- Podporovat a upevňovat zdraví
 - Podílet se na navrácení zdraví
 - Zmírňovat utrpení nemocného člověka
 - Zajistit klidné umírání a důstojnou smrt
-

Charakteristické rysy ošetrovatelství:

- poskytování aktivní ošetrovatelské péče,
 - poskytování individualizované péče prostřednictvím OP,
 - poskytování ošetrovatelské péče na základě vědeckých poznatků podložených výzkumem,
 - holistický přístup k nemocnému,
 - preventivní charakter péče,
 - poskytování péče ošetrovatelským týmem složeným z různě kvalifikovaných pracovníků (vícestupňový způsob).
-

Vzdělávání zdravotnických pracovníků v oboru ošetrovatelství (NLZP)

**Zdravotničtí pracovníci
způsobilí k výkonu povolání**

bez odborného dohledu
po získání
odborné způsobilosti

pod odborným dohledem
nebo
přímým vedením

Kvalifikační studium - VOŠ, VŠ
Celoživotní vzdělávání

Kvalifikační studium - SZŠ, akreditované kvalifikační kurzy
Celoživotní vzdělávání

Charakteristika ošetrovateľskej péče

Vyhláška č. 424/2004 Sb.

- Základní ošetrovateľská péče
 - Specializovaná ošetrovateľská péče
 - Vysoce specializovaná ošetrovateľská péče
 - Specifická ošetrovateľská péče
-

Ošetřovatelství jako vědní obor

- samostatná vědní disciplína s vlastní teoretickou základnou
 - Teorie umožňuje:
 - třídit informace do logických systémů
 - odhalovat mezery ve vědomostech
 - poskytovat logický návod na sběr relevantních informací
 - stanovit kritéria hodnocení
 - koncipovat nový obsah a organizaci vzdělávání
 - iniciovat a realizovat výzkum
-

Ošetřovatelství

- relativně mladá disciplína
 - rozmanitý záběr – žádný vědní obor, který se zabývá člověkem, jej neposuzuje tak komplexně, z tolika různých hledisek, jako ošetřovatelství
-

Ošetrovatelství

je oborem:

- multidisciplinárním (čerpá z řady oborů)
- interdisciplinárním (využívá vazby mezi obory)

čerpá **poznatky** i z jiných věd (výchozí vědy):

- medicína
 - humanitní vědy
-

Integrovaná disciplína

- Využívá poznatky z mnoha dalších vědeckých disciplín
 - Biologické vědy
 - Medicínské vědy
 - Psychologie
 - Sociologie
 - Pedagogika a další ...
 - Syntetizuje poznatky zabývající se studiem člověka, lidského zdraví, společnosti a prostředí
-

Ošetřovatelství

- vychází z filozofických teorií a uznává, že lidé jsou součástí přírodního a společenského prostředí, s nímž jsou v neustálé interakci
- ošetřovatelství je samostatná vědní disciplína integrující poznatky z přírodních, humanitních a společenských vědních oborů

Obory ošetrovatelství

Základní obory ošetrovatelství

- Všeobecné ošetrovatelství
- Dějiny ošetrovatelství
- Metodologie ošetrovatelství

Aplikované obory v ošetrovatelství

- ošetrovatelství v interní péči
- ošetrovatelství v chirurgii
- ošetrovatelství v gynekologii
- ošetrovatelství v porodnictví
-

Předmět ošetřovatelství

- zkoumání ošetřovatelských aspektů péče o jedince a skupiny, tj. interakce a determinace mezi osobou, zdravím a prostředím vzniklé z požadavků uspokojování potřeb
-

Ošetřovatelství

- má systém typicky ošetřovatelských činností, týkajících se jednotlivce, rodin a skupin, který jim pomáhá, aby byli schopni pečovat o své zdraví a pohodu
-

Aktivní ošetrovatelská péče

Přímá péče → za účasti nemocného

➤ **péče o tělesné pohodlí nemocného**

hygienická péče, péče o polohu, stravování, vyprazdňování, individuální péče vzhledem k symptomům a diagnóze, zvyšování tělesné aktivity a soběstačnosti

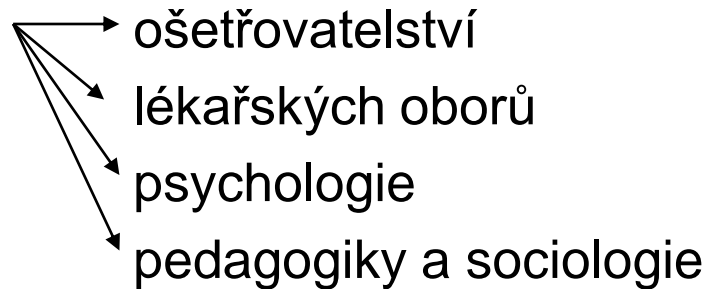
➤ **péče o duševní pohodu**

Nepřímá péče → nemocný není přítomen

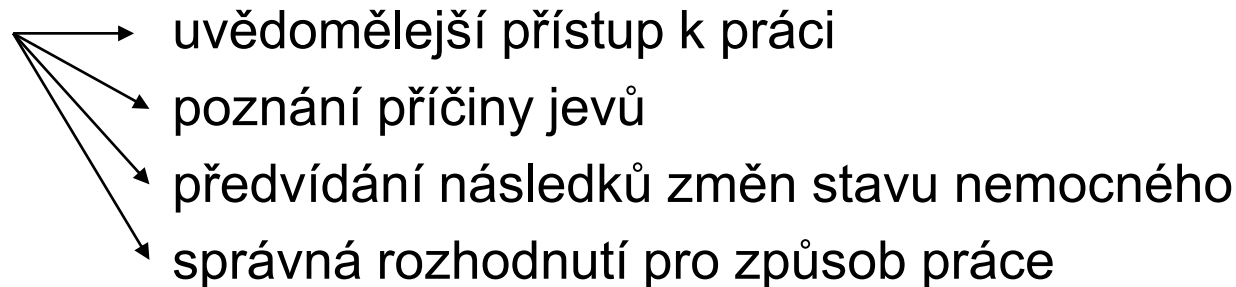
informovanost o nemocném, znalost diagnózy, sledování výsledků vyšetření a terapie, aktivní předávání informací ve zdravotnickém týmu, aktivní spolupráce s rodinou nemocného

Vědeckost ošetrovatelské péče

- Typický znak vyspělého ošetrovatelství
- Teoretický vědecký základ z:

- Ošetrování na základě vědeckého poznání

Jako každý obor má svoji

1. Filozofii
 2. Metaparadigma
 3. Paradigma
 4. Metodologie
 5. Výzkum
 6. Systém univerzitního pre- a post-graduálního vzdělávání
 7. Národní a mezinárodní profesní organizace
-

Filozofie ošetrovatelství

- dána filosofií společnosti
- zahrnuje představy:
 - o lidech → každý člověk je jiný, každý má svou vnitřní hodnotu → je individuum
 - o učení → učení je celoživotní proces
 - o zdraví a nemoci → zdraví, chápeme jako opak nemoci, kterou můžeme definovat jako dysfunkci kteréhokoliv biologického, psychického, sociálního nebo osobního systému jedince

Tyto názory jsou pak východiskem pro koncepci ošetrovatelství

Filozofie

- vychází z humanismu - hnutí, kt. je orientováno na člověka, uznává jeho hodnotu, právo na svobodu a štěstí, na rozvoj jeho sil a schopností (humanismus se vyvíjel od starověku, zasahoval do oblasti společenské, literární, vědecké)
 - základní principy humanismu tvoří vlastní podstatu ošetřovatelství
-

Filozofie

- další filozofický směr, ze kterého vychází dnešní ošetrovatelství je holizmus
- charakterizováno **celostním přístupem** k lidské bytosti
 - Biologickou
 - Společenskou
 - Kognitivní
 - Emocionální
 - Duchovní
 - Behaviorální

Metaparadigma

- **předmět zkoumání tvoří:**
 - člověk – jedinec či komunita
 - zdraví (popř. nemoc)
 - prostředí, ve kterém žije
 - ošetrovatelská péče reprezentovaná sestrou
-

Paradigma

- **Teorie oboru je tvořeno:**
 - konceptními modely
 - teoriemi
-

Metodologie

- metoda ošetrovateľského procesu

Výzkum

- naprosto nezbytný pro rozvoj oboru,
- umožňuje poskytovat ošetrovatelskou péči založenou na důkazech
- sestra může sama zkoumat, může být objektem výzkumu, může se i podílet na klinickém výzkumu (práce s respondenty, odběry materiálu apod.)

System univerzitního pre- a postgraduálního vzdělávání

- respektuje mezinárodní doporučení,
 - umožní sestrám pracovat v zemích EU jako plně kvalifikované sestry
-

Národní a mezinárodní profesní organizace

- národní - ČAS (Česká asociace sester)
 - mezinárodní – ICN (Mezinárodní rada sester)
-

Děkuji za pozornost.
